

Nr 34

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för kostnader för vatten- och luftvård.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:314 av herr *Eskilsson m. fl.* och II:416 av herr *Lothigius m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående gynnsamma avskrivningsregler vid anläggning av industriella reningsverk för avloppsvatten;

2) de likalydande motionerna I:326 av herr *Thorsten Larsson m. fl.* och II:411 av herr *Josefson* i *Arrie m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i kommunalskattelagen, att kostnad för vattenvårdande åtgärder av markanläggnings natur på jordbruksfastighet får avskrivas genom årliga värdeminskingsavdrag efter samma regler som nu gäller för täckdikningsanläggningar;

3) de likalydande motionerna I:576 av herr *Harald Pettersson m. fl.* och II:723 av herr *Nilsson* i *Tvärålund m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning av lämpliga stimulansåtgärder från samhällets sida för motverkande av immissioner inom industrin med beaktande av vad som angivits i motionerna; samt

4) motionen II:742 av herr *Tobé m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att Kungl. Maj:t i samband med behandlingen av immissionssakkunnigas förslag även bör beakta önskvärdheten av förbättrade avskrivningsmöjligheter i fråga om anordningar avsedda för vatten- och luftvård.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnats i det följande, hänvisa till motionerna I:576, II:411, II:416 (jfr II:467) och II:742.

Gällande rätt

För kostnad för anskaffning av *byggnad*, som är avsedd att användas i ägarens rörelse får avdrag i princip åtnjutas endast i form av årliga värdeminskingsavdrag. (Bestämmelserna härom återfinns i punkt 7 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen.) I vissa särskilda fall får emellertid byggnadskostnaden i sin helhet avdragas under det år, då ut-

¹ *Bihang till riksdagens protokoll 1967. 7 saml. Nr 34*

giften för byggnadens uppförande ägt rum, nämligen i sådana fall då fråga är om rent tillfälliga byggnader, avsedda att användas endast ett fåtal år.

Värdeminskningens avdraget beräknas till viss procent av byggnadens värde. I princip bör det verkliga anskaffningsvärdet läggas till grund för beräkningen. Då svårigheter i många fall föreligger att styrka den faktiska anskaffningskostnaden för byggnad har i praxis godtagits en avskrivning på taxeringsvärdet (byggnadsvärdet) under beskattningsåret. Understundom torde även andra värden kunna komma till användning, beroende på utredningen i det särskilda fallet, såsom bokförda värdet, brandförsäkringsvärdet eller ett särskilt efter värdering beräknat värde.

I fråga om fabriker och andra för industriell verksamhet avsedda byggnader får emellertid som underlag för beräkning av värdeminskningens avdraget inte alltid användas hela byggnadsvärdet. Från detta värde måste nämligen i förekommande fall avdragas värdet å sådana maskiner, som vid fastighetstaxeringen åsatts särskilt maskinvärde eller, om fastighetstaxering ännu inte ägt rum, vid sådan taxering kommer att åsättas särskilt maskinvärde. Värdet av i byggnad ingående maskiner som åsatts särskilt maskinvärde får nämligen avskrivas enligt reglerna för räkningsplanlig eller planenlig avskrivning å inventarier beroende på om den skattskyldige är berättigad till räkningsplanlig avskrivning beträffande dylika tillgångar eller inte. I fråga om avdrag för värdeminskning å övriga inventarier vilkas värde vid fastighetstaxeringen visserligen inräknats i byggnadsvärdet, men inte åsatts särskilt maskinvärde, gäller däremot de för värdeminskning av byggnad fastställda bestämmelserna. Detta innebär emellertid inte att sådana inventarier måste avskrivas efter samma låga procentsats som byggnaden i övrigt. I praxis har högre avdrag medgivits för hissar, värmeapparater, varmvattencisterner m. m.

Storleken av procentsatserna för beräkningen av värdeminskningens avdraget har i praxis gjorts beroende av den förebragta utredningen om byggnadernas livslängd. Utan närmare utredning torde avdrag för värdeminskning å fabriksbyggnader merendels medgivas med 2—3 procent å anskaffningsvärdet. Efter utredning, som visar att byggnaden är underkastad särskilt stor slitning, kan högre avdrag få åtnjutas. Sålunda har exempelvis avdrag för värdeminskning av cellulosafabrik av sten medgivits med 4 procent å anskaffningsvärdet.

Vid försäljning av byggnad, som är avsedd för stadigvarande bruk i rörelse, hänföres köpeskillingen för byggnaden inte till intäkt av rörelse — inte ens till den del som motsvaras av vid taxeringen tidigare åtnjutna avdrag för värdeminskning. Intäkten blir hänförlig till förvärvskällan inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet. Om influtet belopp blir skattepliktigt eller inte bedöms sålunda enligt reglerna för realisationsvinstbeskattning vid försäljning av fast egendom.

Från bruttointäkt av jordbruksfastighet får avdrag göras för

värdeinsknning av till jordbruket eller dess binärningar eller till skogsbruket hörande *driftbyggnader*, däri inbegripna för driften nödiga bostadsbyggnader.

Närmare bestämmelser om värdeinskningsavdragets beräkning m. m. är meddelade i punkt 2 a av anvisningarna till 22 § kommunalskattelagen ävensom i punkterna 2 b) och d), 3 och 4 i övergångsbestämmelserna till lagen den 7 december 1951 (nr 790) om ändring i kommunalskattelagen.

Nämnda bestämmelser om värdeinskningsavdrag äger tillämpning vid inkomstredovisning av jordbruksfastighet såväl enligt kontantprincipen som enligt bokföringsmässiga grunder, med undantag allenast för den i punkt 2 fjärde stycket av anvisningarna till 22 § meddelade bestämmelsen angående rätt till s. k. utrangeringsavdrag, vilken avser endast bokföringsmässig redovisning.

Värdeinskningsavdraget bör enligt bestämmelserna beräknas till viss procent av byggnadens värde. För fastställande av detta värde (avskrivningsunderlaget) finnes bestämmelser i förenämnda punkt 2 av anvisningarna till 22 § kommunalskattelagen. Ytterligare anvisningar för tillämpning av bestämmelserna har lämnats av riksskattenämnden i dess meddelanden nr 4/1954 p. 1 och nr 5/1955 p. 1. Ifrågavarande bestämmelser och anvisningar innebär i korthet följande.

I första hand upptages värdet till *anskaffningskostnaden* om denna kan visas. Härvid beräknas värdeinskningsavdrag enligt värdeinskningsplan. Vid övergången till beräkning av avdrag å anskaffningskostnaden skall dock värdet upptagas till anskaffningskostnaden minskad med beloppet av tidigare åtnjutna värdeinskningsavdrag (samt i förekommande fall med oavskrivet värde å utrangerad eller avyttrad byggnad). Såsom ingångsvärde i planen hör på grund härav upptagas det sålunda bestämda restvärdet för byggnaderna, varefter värdeinskningsavdraget bestämmes till viss procent av detta ingångsvärde.

Om anskaffningskostnaden ej kan visas, upptages värdet enligt en s c h a b l o n m e t o d, innebärande att värdet av byggnaden upptages till två tredjedelar av det under beskattningsåret gällande taxerade jordbruksvärdet, minskat med däri ingående skogsmarksvärde, i den mån det överstiger 25 000 kronor, samt med skäligt värde å mera betydande naturtillgångar och särskilda förmåner. Dessa anses såsom mera betydande om värdet av förmånerna överstiger en tiondedel av det taxerade jordbruksvärdet. Någon plan för beräkning av värdeinskningsavdraget erfordras icke vid tillämpning av schablonmetoden. Vidare gäller att varje taxeringsenhet bör behandlas för sig även för det fall, att flera taxeringsenheter tillsammans bildar en förvaltningsenhet.

Värdet kan också bestämmas enligt en k o m b i n e r a d metod, därvid man utgår från ett värde beräknat enligt sistnämnda schablonmetod. Till detta värde lägges kostnad för sådan ny-, till- eller ombyggnad, som utförts

efter den tidpunkt, till vilken det enligt schablonen bestämda ingångsvärdet hänförs sig. Å ingångsvärdet beräknas värdeminskningsavdrag för framtiden enligt plan. Kostnad för senare ny-, till- eller ombyggnad tillägges avskrivningsunderlaget. Senare ändringar av taxeringsvärdet påverkar däremot inte avskrivningsunderlaget, då den kombinerade metoden användes.

Värdeminskningsavdraget kan slutligen beräknas enligt ytterligare en metod. Riksskattenämnden har sålunda uttalat att om en jordbrukare kan visa anskaffningskostnaden för viss eller vissa byggnader, som uppförts före den tidpunkt, till vilken det under beskattningsåret gällande taxeringsvärdet hänförs sig, och dessa kostnader enbart för sig överstiger det ovan schablonmässigt beräknade värdet, han bör äga rätt att beräkna värdeminskningsavdraget enbart å nämnda kostnader, ehuru de icke omfattar hela byggnadsbeståndet. Därvid bör dock kostnaderna minskas med medgivna värdeminskningsavdrag å hela byggnadsbeståndet från och med det första år på vilket kostnaderna belöper. Avdraget beräknas i detta fall enligt plan.

I allmänhet medges avdrag för värdeminskning å jordbrukets driftbyggnader med 1½ procent av byggnadens värde.

Oavsett efter vilken metod avskrivningsunderlaget bestämmas kan i vissa fall ifrågakomma reducering av avskrivningsunderlaget med hänsyn till den i punkt 2 a andra stycket av anvisningarna till 22 § kommunalskattelagen meddelade bestämmelsen rörande mervärde för s. k. överloppsbyggnader. Denna bestämmelse avser endast jordägarens egen bostadsbyggnad — exempelvis en slottsbyggnad — och sålunda inte driftbyggnader. Driftbyggnader medräknas i avskrivningsunderlaget även om de tillfälligtvis inte användes.

Skattskyldighet vid försäljning av byggnad å jordbruksfastighet bedömes enligt reglerna i 35 § kommunalskattelagen. Detta innebär att skattskyldighet inte föreligger om fastigheten innehafts 10 år eller längre tid.

Såväl i fråga om inkomstkällan rörelse som inkomstkällan jordbruksfastighet gäller att avdrag inte får göras för kostnad för ny-, till- eller ombyggnad av fastighet eller för grundförbättring därå.

Vid beräkning av inkomst av *rörelse* och av *jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder* får i princip åtnjutas årliga värdeminskningsavdrag för kostnader för anskaffande av *maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier*. Undantagsvis må sådan anskaffningskostnad i sin helhet avdragas som omkostnad redan under anskaffningsåret, nämligen i de fall då tillgången beräknas bli förbrukad inom högst tre år.

De närmare bestämmelserna om avdrag för värdeminskning av maskiner och inventarier återfinns i punkterna 3 och 4 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen (jfr punkt 1 fjärde stycket av anvisningarna till 22 § samma lag). Såvitt här är av intresse innebär bestämmelserna i huvudsak följande. Vid tillämpning av s. k. planenlig avskrivning bestämmas det

årliga värdeminskingsavdraget normalt enligt avskrivningsplan till viss procent av tillgångens anskaffningsvärde. Saknas utredning om anskaffningsvärdet, må avdrag beräknas till viss procent av bokförda värdet eller av annat lämpligt värde. Huvudregeln för s. k. räknenskapsenlig avskrivning medger avdrag årligen med högst trettio procent av summan av ingående bokfört värde å inventariebeståndet och anskaffningskostnaden för under året inköpta inventarier. Enligt en kompletterande regel får tillgångarna nedskrivnas till ett värde motsvarande restvärdet vid en årlig avskrivning med tjuugu procent av inventariebeståndets anskaffningsvärde. Understiger inventariebeståndets verkliga värde även det angivna restvärdet, medges avdrag även för härav betingad ytterligare avskrivning. Vare sig man tillämpar planenlig eller räknenskapsenlig avskrivning utgår man från tillgångens »historiska» anskaffningskostnad. Någon upp- eller nedräkning vid höjd resp. sänkt återanskaffningskostnad ifrågakommer alltså inte. Skillnaden mellan de båda avskrivningsmetoderna ligger främst däri, att medan den planenliga avskrivningen är ställd i relation till tillgångens antagna årliga förslitning, den räknenskapsenliga avskrivningen är i princip oberoende av förslitningens omfattning.

Frågan om avskrivning å inventarier på grundval av annat värde än anskaffningsvärdet behandlades av *företagsbeskattningskommittén* i dess år 1954 avgivna betänkande med förslag till ändrad företagsbeskattning (SOU 1954:19). Kommittén föreslog inte någon ändring i tidigare gällande bestämmelser om avskrivning på grundval av anskaffningsvärdet. Härvid erinrade kommittén om den kritik, som riktats mot avskrivningsregler innebärande en periodisering av den historiska anskaffningskostnaden. I tider med fallande penningvärde medför dylika regler att det sammanlagda beloppet av gjorda avskrivningar inte svarar mot kostnaden för ett återanskaffande av en med den avskrivna maskinen likvärdig sådan. Det kan således göras gällande att i angivna läge en viss förtäring av företagets kapital äger rum genom beskattningen. Från näringslivets sida har också vid skilda tillfällen yrkats, att avskrivningarna borde få grundas på maskinens nuvärde vid varje avskrivningstillfälle. Vid övervägande av frågan om avskrivning på anskaffningsvärde eller nuvärde fann kommittén, att så starka invändningar från såväl teoretisk som praktisk synpunkt måste framställas mot en avskrivning på nuvärdet, att kommittén inte kunde förorda något förslag i denna riktning. Härvidlag hänvisade kommittén till det förhållandet att någon enhetlig uppfattning inte råder om det teoretiskt riktiga i en avskrivning på nuvärdet. Det hävdas nämligen, anförde kommittén, att något godtagbart resultat inte uppnås om man isolerat beaktar prisförändringarna för allenast en post i balansräkningen. En förlust på tillgångssidan sammanhängande med en nedgång i penningvärdet kan mycket väl från företagets synpunkt vara kompenserad genom en vinst på passivsidans skulder. Det sagda exemplifierades av kommittén med det

tänkta fallet att en maskin helt finansierats med lånade medel och att de mot avskrivningarna svarande beloppen skulle användas för amorteringar å lånet. Om avskrivning på nuvärdet skulle medges i en sådan situation, innebar detta endast att företaget tillfördes en vinst lika stor som den förlust, vilken långivaren åsamkades. Kommittén underströk vidare de utomordentliga praktiska svårigheter, som skulle vara förenade med tillämpningen av en bestämmelse av dylik innebörd. Härom anförde kommittén följande.

Skulle nuvärdet fastställas för varje tillgång för sig, föreligger merendels det förhållandet, att på grund av teknikens utveckling den äldre maskinen ersatts av en ny med helt eller delvis annorlunda konstruktion, varför rätta jämförelser mellan anskaffningskostnaderna vanligen inte kan göras. En undersökning och omräkning av antytt slag skulle behöva verkställas för varje maskin och varje år. En annan möjlighet skulle vara att söka fastställa ett för vissa grupper av inventarier gemensamt prisindex, men även ett sådant prisindex är då det gäller det enskilda företaget ofta nog högst missvisande, beroende på en skiftande sammansättning av inventariebestånd och maskinernas individuella ålder. Med denna metod skulle alltså nås högst ojämna resultat samtidigt som tillämpningssvårigheterna i det väsentliga likväl skulle bestå.

Kommittén framhöll tillika, att spørsmålet om avskrivning på anskaffnings- eller nuvärdet i väsentlig mån reducerades till följd av den av kommittén föreslagna degressiva avskrivningsmetoden, vilken tillät en avskrivning av mer än 50 procent av anskaffningsvärdet under de två första åren, samt än ytterligare på grund av kommitténs förslag i fråga om lagstiftningen rörande investeringsfonder.

Två *reservanter* inom kommittén uttalade, att de inte kunde godta de mera teoretiska argument på vilka majoriteten grundat sitt avvisande av frågan om avskrivning på ett högre värde än anskaffningsvärdet. De betonade den betydelse den fria avskrivningen haft för företagen i tider av starkt stigande återanskaffningskostnader på maskiner och inventarier. Om det i företaget arbetande kapitalet i ett sådant läge skulle kunna hållas intakt, var enligt reservanternas mening en avskrivning på återanskaffningsvärdet eller i varje fall på de löpande nuvärdena erforderlig.

Företagsbeskattningskommitténs förslag i nu berörda del lades — med vissa jämkningar — till grund för nu gällande lagstiftning.

I fråga om *jordbruksfastighet* som redovisas enligt den s. k. *kontantprincipen* medges inte årliga värdeminskningsskattavdrag för maskiner och inventarier. I stället medges avdrag omedelbart i form av avdrag för anskaffning av sådana inventarier, till vilka motsvarighet förut funnits å fastigheten.

Frågornas tidigare behandling

Yrkanden om införande av regler i beskattningen i syfte att stimulera till investeringar i vatten- och luftvårdande syfte var föremål för riksdagens prövning senast år 1966. I sitt betänkande nr 7 nämnda år hade bevillningsutskottet tillstyrkt dels ett utredningsyrkande om sådan ändring av kommunalskattelagen att kostnader för varaktiga investeringar i vattenvårdande syfte skulle vara avdragsgilla vid taxering, dels ett lagstiftningsyrkande av innebörd att anordning för vatten- och luftvård skulle kunna avskrivas på fem år. Riksdagen ogillade emellertid yrkandena och följde därvid en vid betänkandet fogad reservation av herr John Ericsson m. fl. Enligt reservanterna borde frågan om en särbehandling i skattehänseende av arbeten av förevarande art i första hand prövas av företagsskatteutredningen. I den mån anordningar, som inrättats för att motverka vatten- och luftförorening, utgjorde maskiner och inventarier ansåg reservanterna gällande lagstiftning innehålla så förmånliga avskrivningsmöjligheter att en högre initialavskrivning knappast kunde anses motiverad. I den mån sådana anordningar var hänförliga till byggnad eller tillhör till byggnad i skatterättslig mening kunde införandet av en rätt till högre initialavskrivning ifrågakomma, men detta förutsatte en omprövning av reglerna för försäljning av sådan byggnad som utgjorde anläggningstillgång.

Motionerna

Till stöd för yrkandet i *motionerna I:314* och *II:416* (jfr *II:467*) framhålles att de förekommande formerna av reningsverk har mycket ringa reduktionseffekt på de i avloppsvattnet ingående närsalterna i form av fosfor och kväve. Som exempel nämner motionärerna att ett reningsverk med en 95-procentig reduktion av den s. k. biokemiska föroreningen oftast endast förmår reducera närsalterna med 25—30 procent.

I dag finns fullt utarbetade reningsmetoder baserade på kemisk fällning med tillsats av aluminiumfosfat eller järnklorid, varvid man kan minska fosforutsläppet med ända till 95 procent. Även kvävemängden kan minskas genom avdrivning av kvävegas till atmosfären. Sådana reningsmetoder brukar oftast benämnas tredje steget och skulle kunna utgöra ett komplement till de tidigare nämnda mekaniska och biologiska reningsprocesserna.

Kostnaderna för en så långtgående rening av avloppsvattnet är emellertid av en sådan storleksordning att något reningsverk baserat på trestegsmetoden ännu icke kommit till utförande i någon större skala. Kostnadsstegringen torde med de nu kända metoderna uppgå till mellan 50 och 100 procent av den tidigare reningskostnaden. Denna höga renings-

kostnad måste givetvis vägas mot önskvärldheten av att erhålla renare vattendrag. Om inte föreningarna av de svenska vattendragen skall taga sådana proportioner att det inte är möjligt att komma till rätta med problemet måste frågan om närsaltsreduktionen bli föremål för beaktande vid anläggande av reningsverk för städer och tätorter.

Det torde härvid i första hand vara fråga om statliga åtgärder för att stimulera en utbyggnad av reningsverken. Dessa stödåtgärder torde dels kunna få formen av förhöjda statsbidrag till reningsanläggning för närsaltsreduktion. Dels bör generösare avskrivningsmöjligheter kunna stimulera enskilda företag till förbättrade reningsanläggningar.

I *motionerna I:326* och *II:411* uttalas att lagstiftningen i fråga om vattenvård kräver och kommer att kräva allt större investeringar i jordbruket. Detta gäller både sådana jordbruksfastigheter som beräknas bli bestående och sådana enheter som ej kan beräknas bli långsiktigt bestående. Från det allmännas sida har jordbrukets investeringar i vattenvårdande åtgärder något underlättats genom att bestämmelserna i rationaliseringskungörelsen i viss utsträckning möjliggör statligt kreditstöd till sådana investeringar. Det oaktat torde det vara den skattemässiga behandlingen av dylika investeringar som blir av avgörande betydelse vid jordbrukarnas bedömning av möjligheten att genomföra de nödvändiga investeringarna.

Större delen av de investeringskostnader, som nu nedläggs i vattenvårdande åtgärder i jordbruket, belöper på markanläggning, för vilken skattemässig avdragsrätt inte föreligger vare sig omedelbart eller genom årligt värdeminskningssavdrag. Det är inte tillfredsställande att investeringarna i vattenvårdande åtgärder betraktas som icke avdragsgilla kostnader. Denna brist i skattesystemet drabbar i princip lika hårt investeringar i det bestående jordbruksföretaget som i det på viss sikt icke bestående företaget. De nuvarande skattereglerna utgör därför ett hinder mot att effektiva vattenvårdande åtgärder vidtas. Med hänsyn till det allmänna intresse samhället har av att åtgärderna blir effektiva är det nödvändigt att skattereglerna utformas så att detta hinder undanröjs.

I den nuvarande skattelagstiftningen finns i fråga om täckdikningsanläggningar och i viss mån skogsvägar en undantagsbestämmelse från den allmänna regeln att kostnad för nyinvestering i markanläggning inte är avdragsgill i någon form. Avskrivningsreglerna för täckdikningsanläggningar bör utan svårighet kunna tillämpas på markanläggning för vattenvårdande åtgärder. En sådan lösning skulle vara helt tillfredsställande för bestående jordbruksföretag och i de flesta fall också vara tillräcklig för de på sikt icke bestående företagen.

I *motionerna I:576* och *II:723* framhåller motionärerna att det f. n. byggs kommunala reningsverk för ungefär 100 milj. kr. per år. Enligt vattenvårdskommitténs betänkande beror dessa betydande investeringar

på kommunernas möjligheter att ta ut dessa kostnader genom särskilda avloppsavgifter, d. v. s. genom en spridning av kostnaderna på många "kostnadsbärare".

För industrin är det svårare att precisera investeringarnas omfattning. Möjligheterna att komma till rätta med problemen bedömdes också betydligt mera pessimistiskt för industrin än för kommunerna. Till en del kan detta förklaras med svårigheter att finna lämpliga reningsmetoder, men det är sannolikt att förklaringen till stor del är av ekonomisk natur. Även om industrin intar en principiellt positiv inställning till vattenvårdande åtgärder begränsas naturligtvis viljan att investera i reningsanläggningar bl. a. av hänsyn till konkurrenssituationen. Trots detta uppgår näringslivets investeringar i anläggningar av nämnt slag till betydande belopp. Avdrag vid beskattningen får emellertid åtnjutas endast i form av årliga värdeminskingsavdrag, som vad gäller maskiner och inventarier anses vara i stort sett godtagbara. För byggnader medges i de flesta fall endast 2—3 % av anskaffningsvärdet i avdrag per år.

På grund av dessa frågors stora vikt för samhället borde en särskild behandling ur skattesynpunkt kunna medges för investeringar i anläggningar, vilka utgör ett led i vatten- och luftvården. Eftersom företagskattutredningen kommer att avlämna ett delbetänkande om avskrivningsregler för fast egendom under 1967 är självfallet samråd med denna kommitté nödvändigt. Men frågornas omfattning och nödvändigheten av klarare principer för fördelning av kostnader på grund av immissioner mellan det allmänna och enskilda samt behovet av stimulansåtgärder för att beakta också dessa kostnader i kalkylerna motiverar en särskild utredning.

Det finns anledning erinra om de mycket förmånliga regler som i vissa länder gäller för avskrivning å anläggningar för vatten- och luftrening. I Västtyskland får industriella fasta tillgångar för detta syfte avskrivas med mellan 30 och 50 % av värdet redan under det första året. För att undvika gränsdragningsproblem och för att få ett materiellt tillfredsställande resultat bör man för byggnader och andra anordningar, som är avsedda för att motverka immissioner, tillämpa samma avskrivningstid, som nu gäller för maskiner och inventarier, d. v. s. 5 år. Alla anordningar för dessa ändamål bör således behandlas lika och kostnaderna kunna avdras i form av årliga värdeminskingsavdrag om 20 %. Det är vidare angeläget att reglerna utformas generellt, eftersom praktiskt taget alla företag berörs av frågan om vatten- och luftvård.

Motionärerna i *motionen II:742* erinrar om att kostnaderna för åtgärder mot vatten- och luftföroreningar uppgår till mycket betydande belopp och i allmänhet avser investeringar som inte kan beräknas ge något ekonomiskt utbyte. Detta i förening med det förhållandet, att de anläggningar som utförs för att förebygga vatten- och luftföroreningar i allmänhet torde

ha karaktären av byggnader i skatterättslig mening, har kommit kostnaderna att framstå som särskilt betungande.

Motionärerna anser därför att starka skäl talar för att arbeten, vilka utgör ett led i vatten- och luftvården, ges en särskild behandling i skattehänseende. Frågan om värdeminskningssavdrag kommer visserligen att prövas av företagsskatteutredningen. Dess utredningsuppdrag är emellertid mycket omfattande och kan inte väntas vara slutfört inom den tid som måste anses önskvärd med hänsyn till den förevarande frågans stora betydelse.

Frågan bör i stället prövas omgående. Detta kan lämpligen ske i Kungl. Maj:ts kansli i samband med den förestående behandlingen av immissions-sakkunnigas nyligen avgivna förslag.

Utskottet

I de förevarande motionerna aktualiseras frågor rörande bl. a. vatten- och luftvård. Enligt motionärernas mening är det angeläget att samhället stimulerar till sådana investeringar som kan motverka vattenförorening, luftförorening och andra immissioner. Denna stimulans bör enligt samtliga motioner ges främst genom införande av regler om förbättrade avskrivningsmöjligheter i fråga om anordningar för vatten- och luftvård.

Under senare år har i olika sammanhang påtalats behovet av effektiva åtgärder mot vatten- och luftföroreningar. Den snabba utbyggnaden av industrin och den allt intensivare trafiktätheten till lands, till sjöss och i luften har medfört allvarliga immissionsrisker, vilka — om de skall kunna förebyggas — kräver snabba och aktiva insatser på olika områden, inte minst från samhällets sida.

Med tillfredsställelse kan därför konstateras att immissions-sakkunniga i sitt i november 1966 avgivna betänkande »Luftföroreningar, buller och andra immissioner» (SOU 1966:65) framlagt förslag till regler, vilka i hög grad tillgodoser behovet av aktiv offentlig medverkan i arbetet med att lösa immissionsproblemen. De sakkunnigas lagförslag innehåller såväl regler om obligatorisk förprovning beträffande immitterande anläggningar som regler om fortlöpande offentlig tillsyn till skydd mot luftförorening m. m.

Enligt utskottets mening är emellertid offentliga kontrollåtgärder inte tillräckliga om man vill effektivt motverka vatten- och luftföroreningar. Immissionsproblemet kräver med hänsyn till sin angelägenhetsgrad insatser från många håll och efter flera olika linjer. Vatten- och luftföroreningar är inte bara för industrin utan också för jordbruket en fråga av största betydelse och ett effektivt förebyggande av immissionsrisker kräver i första hand insatser från näringslivets sida. Investeringar i anordningar mot vatten- och luftföroreningar är oftast synnerligen kostnadskrävande. För att företagarna skall kunna stimuleras till sådana investeringar torde därför

krävas särskild medverkan från stat och kommun. Detta kan ske bl. a. indirekt genom att anordningar mot vatten- och luftföroreningar ges en särbehandling i skattehänseende.

Utomlands har betydande reformer på skatteområdet redan genomförts för att motverka vatten- och luftföroreningar. I Västtyskland får således industriella fasta tillgångar, vilka används direkt och uteslutande för eliminerings eller reducering av utsläpp, avskrivnas med mellan 30 och 50 procent av värdet redan under det första året, medan för investering i anläggning för bekämpande av luftförorening gäller en motsvarande första avskrivning med 50 procent. I Frankrike får anläggningar för rening av avfall och atmosfäriska utsläpp avskrivnas omedelbart med 10 procent.

Med hänsyn härtill och då också immissionssakkunniga understrukit angelägenheten av att gynnsammare avskrivningsregler införs beträffande investeringar för vatten- och luftvård anser utskottet de av motionärerna framförda förslagen böra bli föremål för skyndsamt prövning. Denna bör enligt utskottets mening äga rum inom företagsskatteutredningen och med anlitan av nödvändig expertis. Härigenom torde förslag till lämpliga åtgärder kunna framläggas tidigare än om särskilda sakkunniga skall ta ställning till de av motionärerna aktualiserade frågorna.

Med det anförda anser utskottet önskemålen i motionerna tillgodosedda.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:314 av herr Eskilsson m. fl. och II:416 av herr Lothigius m. fl. angående rätten till avdrag vid beskattningen för anläggning av reningsverk för avloppsvatten,

2) de likalydande motionerna I:326 av herr Thorsten Larsson m. fl. och II:411 av herr Josefson i Arrie m. fl. om rätt till avdrag vid beskattningen för vattenvårdande åtgärder på jordbruksfastighet,

3) de likalydande motionerna I:576 av herr Harald Pettersson m. fl. och II:723 av herr Nilsson i Tvärålund m. fl. om rätt till avdrag vid beskattningen för kostnader för undvikande av luftföroreningar m. m., samt

4) motionen II:742 av herr Tobé m. fl. om förbättrade avskrivningsmöjligheter i fråga om anordningar för vatten- och luftvård,

överlämnas till företagsskatteutredningen för beaktande; ävensom

B) att ovannämnda motioner måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 11 april 1967

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, Yngve Nilsson*, Stefanson, Gösta Jacobsson, Hellebladh, Paul Jansson, Stadling och Ahlmark; samt

från a n d r a kammaren: herrar Brandt, Allard, Gustafson i Göteborg, Vigelsbo, Asp, Andersson i Essvik, Eriksson i Bäckmora, Enskog*, Kristenson och Lothigius.

* Icke närvarande vid justering av betänkandet.